

Г. І. Сташко,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

РОЛЬ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПІСНІ В СТАНОВЛЕННІ АМЕРИКАНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядається роль фольклорної пісні в еволюції американського народу та культури. Визначено, що фольклорна пісня полегшує комунікацію та розуміння, і зберігає культурно-історичні надбання нації, формуючи чітку суспільну позицію.

Ключові слова: американський пісенний фольклор, народ, культура.

В статье рассматривается роль фольклорной песни в эволюции американского народа и культуры. Определено, что фольклорная песня облегчает коммуникацию и понимание, сохраняет культурно-историческое достояние нации, формируя четкую общественную позицию.

Ключевые слова: американский песенный фольклор, народ, культура.

The article focuses on the role of the folklore song in the evolution of the American people and culture. The folklore song is determined as a perfect means to facilitate communication and understanding, maintain cultural and historical asset of the nation and mould clearly defined social attitudes.

Key words: American song folklore, nation, culture.

Комплексний підхід до вивчення фольклорної пісні уможливив низку нових аспектів, серед яких актуальним є лінгвістичний. Науковці різних лінгвістичних шкіл та напрямків обрали американську фольклорну пісню (далі АФП) предметом своїх досліджень, зокрема праці С. С. Асірян, І. Головахи-Хікс, Я. Ф. Дмитрієва, Л. Ф. Омельченко, Н. І. Панасенко, В. О. Самохіної, W. R. Bascom, D. Ben-Amos, A. V. Botkin, F. J. Child, J. H. McDowell, A. Dundes, D. Kingman, A. Lomax, J. Lomax, T. Murphey, B. Toelken неодноразово свідчать про культурно-історичну цінність АФП, а її вивчення дає можливість інтерпретувати розвиток американської нації в цілому та кожного її представника окремо. Це надзвичайно багатий і невичерпний матеріал для дослідження, що зумовлює його актуальність.

Нашою метою є окреслення цінності та ролі АФП в становленні пересічного американця та американської нації.

Пісенний фольклор Америки різноманітний та насичений яскравими образами, які вполював народ протягом всієї історії. Починаючи з корінних індіанців, які і донині зберегли автентичність та унікальність своїх пісень-заговорів, пісень-заклинань, пісень-талісманів та пісень-молитов, та завершуючи іммігрантами з різних куточків світу, АФП – це мозаїка слів і мелодій, звуків і ритму, почуттів та вражень. «Чорною перлиною» американського пісенного фольклору можна назвати надбання афро-американців, незламних духом та з вірою в краще майбутнє. Меланхолія блюзу та легкість джазу вуюють важкість описаного в піснях повсякдення давніх часів. Європейські іммігранти привезли с собою фольклор своїх народів – англійців, ірландців, шотландців, німців, голландців. Адаптуючись до нового життя, вони спілкувались та переспівували пісні своєї батьківщини по пам'яті, додаючи та змінюючи куплети, що надавало особливого американського відтінку їх улюбленим пісням та збагачувало культурну скарбницю Америки. Ця подібність на інші фольклори та одночасна унікальність є чи не основною особливістю американського пісенного фольклору. І саме тому з впевненістю можна стверджувати, що роль АФП в становленні нації неймовірно велика та безумовно неоціненна.

Проаналізувавши американський пісенний фольклор з різних позицій, ми окреслили основні аспекти, що зумовлюють необхідність сприймати АФП як серйозний чинник становлення нації.

З історичної точки зору, фольклор – це відтворення важливих для народу віх в простій формі. У піснях американці ніби записали всю історію, та ставлення простих людей до історичних подій. В них мова йде і про мужніх і завзятих полководців, і про народних лідерів, які у важкі для країни часи боролися за свободу. Тяжкі випробування та перемоги змальовують велич та єдність нації. В порівнянні зі старою Європою чи багатокроковою Азією, Америка досить молода. Формування фольклору та держави відбувалось паралельно. Фольклорна пісня завдячує свою популярність малограмотним верствам населення, адже вони були неписьменними, тому усна народна творчість була надзвичайно поширеною. На відміну від художніх творів, пісня супроводжує людину з самого народження. В дитинстві це колискові, в юності тематика варіюється в залежності від роду діяльності, інтересів, вполювань. В зрілому віці проявляються нотки релігійності, бажання виразити свій душевний стан та ставлення до життя. Все це охоплює фольклорна пісня в простій та доступній формі, без дат чи статистичних даних, притаманних традиційній історії. Історична роль фольклорної пісні – відтворювати та синхронізувати історичний спадок з дійсністю.

З лінгвістичної точки зору, фольклорна пісня – це засіб спілкування, спосіб передачі інформації між поколіннями. За В. А. Масловою, мова не лише відображає реальність, а й інтерпретує її, створюючи особливу реальність, в якій живе людина. Мова є дорогою, якою ми проникаємо не лише в сучасну ментальність нації, а й в розуміння древніми людьми світу, суспільства та самих себе. Відгомін давно минулих років, переживши віки, зберігається сьогодні в приказках, прислів'ях, казках, піснях та інших символах культури [1].

Фольклорна пісня – це також чіткий фактор регіональної приналежності. Певний відсоток стилістично маркованої лексики в пісні видає її коріння; діалектизми, просторіччя зовсім не псують враження від пісні, а навпаки, додають шарму. Вивчення діалектів на базі пісенного фольклору дає інформацію про стійкі вирази та фонетичні відмінності, тощо.

Дослідження лексики АФП дозволяє не лише відтворити лінгвістичні особливості, а також судити про період створення, автора (чи соціального прошарку, який породив даний художній витвір), культурне серед-

овище та реалії етносу чи нації. Вокабуляр пісенного тексту є потужним засобом створення внутрішнього світу поетичного тексту [3, с. 148].

Той факт, що лінгвістика звертається до культурних цінностей, дає впевненість говорити про те, що мова є формою самовираження народу. Як зазначає Є. Ф. Тарасов, «для виконання мовленнєвих дій, тобто для сприйняття та побудови мовленнєвих висловлювань, недостатньо лише мовних знань: для конструювання, змісту та сенсу мовленнєвих висловлювань необхідні також знання про світ (енциклопедичні знання), значення про мову і світ вичерпують зміст свідомості, цей зміст формується в процесі набуття культури та являється ментальною формою культури поряд з її предметною та діяльнісною формами» [4, с. 50].

З **освітньої** точки зору, фольклорні пісні, використані в навчальному процесі, спрощують процес набуття знань. Як приклад, книга «If You Feel Like Singing» [5] широко застосовується в навчальних закладах США для вивчення англійської мови. В ній представлені найвідоміші американські фольклорні пісні з вправами на розвиток граматичних, лексичних, фонетичних вмінь та навичок.

Цікаві моделі вправ для вивчення англійської мови наводять Н. І. Панасенко та О. Сальникова, пропонуючи матеріал для різних вікових груп та демонструючи, наскільки цікаво та легко в дружній атмосфері можна вивчати складні граматичні та лексичні явища, тренувати вимову та навіть розвивати приховані таланти учнів [7].

З точки зору **виховання**, АФП має безліч образів, ідеальних для наслідування. Як відомо, американці – це нація з розвиненим почуттям патріотизму, і фольклорна пісня в силу своєї популярності та простоти грає не останню роль в становленні таких настроїв. Фольклор є джерелом формування моральної поведінки та естетичних вражень дітей та підлітків, а також кладезь досвіду зі шлейфом натхнення для дорослих.

Людина лише тоді стає людиною з великої літери, коли вона з дитинства засвоює мову. А з нею і культуру свого народу, приклади достойної поведінки та ставлення до оточуючих. Всі тонкощі культури народу відображаються в його мові, яка специфічна і унікальна, так як по-різному фіксує в собі світ та людину в ньому. Основна виховна роль АФП полягає в позитивному впливі на підростаюче покоління, правильному формуванні майбутнього нації.

З позиції **культури**, роль фольклорної пісні чи не найбільша. Вона виступає «сховищем» багатовікових традицій, звичаїв, вірувань та віддзеркалює духовність всіх прошарків суспільства. АФП транслює унікальні особливості, притаманні американцям. За ними розпізнається американець та його характер. Духовне багатство американця нерозривно пов'язане не лише з історичними подіями, які відбуваються навколо, а й з красою, силою та прагненнями волелюбної душі. Вважається, що знання фольклору якогось народу є знайомством з цим народом, адже через фольклор відкривається найголовніша сфера духовності кожного етносу.

З позиції **музики**, роль АФП неоціненна, адже проста народна музика, підібрана та філігранно заточена на народний смак, в комбінації з текстом втілюють ставлення народу до дійсності.

Народна пісня не існує без мелодії, що викликає слухові враження та образи в самих учасників виконання твору і в його пасивних слухачів. Неодноразове повторення улюблених фольклорних пісень вкорінювало індивідуальні та колективні традиції прадідів. Через пісню передавались ті почуття та переживання, які неможливо та недостатньо було просто виразити словами. Характерна мелодія створювала відповідний настрій та атмосферу. Така пісня здатна окрилювати, підносити настрої, надихати на сміливі, часом відчайдушні вчинки.

Слід окремо приділити увагу маршовим пісням. Їх досить багато в американському пісенному фольклорі. І це не дивно, адже становлення останнього відбувалося на тлі громадянської непокори та будівництва нової нації з новими героями. Ритм та мелодія цих пісень спонукали до активних дій. Підтвердженням цього є численні дослідження АФП, проведені музикознавцями та фонетистами, зокрема Н. І. Панасенко [2; 6] відмічає, що роль ритму у поезії та музиці надзвичайно велика. Як приклад, варто розглянути такі суто американські напрями в пісенному фольклорі як блюз та джаз. Завдяки таким особливостям та вдалому поєднанню змісту та музики, велика кількість американських фольклорних пісень була використана в фільмах та художніх творах.

Підсумовуючи, варто зазначити, що фольклорна пісня, як результат духовної праці багатьох віків, є надзвичайно цінним культурним надбанням американського народу: вона пронизана гуманними і волелюбними ідеями, розвиває і підносить все, що є доброго і гарного в людській душі, плекає почуття краси, підтримує національну свідомість та історичну традицію. Чи не найголовніша роль пісні – це боротися з проблемою вгасання слідів духовної діяльності людини з плином часу.

Література:

1. Маслова В. А. Лингвокультурология: Учебное пособие / Валентина Авраамовна Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
2. Панасенко Н. І. Тональні характеристики українських й американських ліричних пісень // Вісник Прикарпатського ун-ту. Філологія. – Вип. 7. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – С. 28–34.
3. Панасенко Н. І., Дмитриев Я. Ф. Стилистические особенности лексики в текстах американских шуточных песен // Нова філологія. – №1 (12). – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – С. 143–149.
4. Тарасов Е. Ф. Язык как средство трансляции культуры / Е. Ф. Тарасов // Язык как средство трансляции культуры. – М., 2000. – С. 45–53.
5. Osman A. H. and McConochie J. If you feel like singing. USIA / A. H. Osman, J. McConochie. – 1993. – 95 p.
6. Panasenko N. I. Rhythmic peculiarities of an American folk song // Abstracts of all-Ukrainian scientific philological conference «The problems of Anglo-American modern philology. Linguistics and literary aspects». – Cherkasy : Cherkasy Technological Institute, 1998. – P. 60.
7. Panasenko N. I., Sahnikova O. American Folk Songs in the Language Classroom // IATEFL-Ukraine Newsletter. Iss. 13. Vol. I, 1998. – P. 18–19.